

DET POSITIVE PENGESYSTEM.

Som leder av NS kontor for planøkonomi har redaktør, cand. oecon. E. Hoffstad efter henstilling (fra hvem?) sendt ut en "utredning" om endel hovedpunkter i L. J. Sømmes positive pengesystem. Det forbauser at herr Hoffstad har forsynt denne "utredning" med Nasjonal Samlings stempel. Antagelig er det en tilsnikelse, men den bør i så fall omgående beriktiges. For det kan vel ikke være partiets mening at Det positive pengesystem, som er i pakt med nasjonal-sosialismens bærende økonomiske ideer, er "blankt tøv"?

I "utredningen" nevnes jeg som en varm forkjemper for systemet og som sådan ønsker jeg å svare i tilslutning til herr Sømme selv.

Redaktør Hoffstad fører en utmerket penn, men er ikke sjelden util-latelig lettferdig i sine skriverier. "Det går for fort", som han selv har uttrykt det. Som bevis på hans uansvarlige skrivemåte kan jeg nevne hans økonomiske oversikt i Norsk Arbeidslivs l. mai nummer. Her skriver herr Hoffstad også om skogen vår og nevner at det faller 2 3/4 hektar skog pr. innbygger. Dette er riktig. Men disse 2 3/4 hektar gjør så herr Hoffstad om til 275 mål eller gjennemsnittlig ca. 1250 mål pr. familie. Og så slutter han flott at bare denne ene rikdomskilde skulde være nok til å leve av. - Dessverre er 2 3/4 hektar ikke 275 mål, men bare 27.5 mål og hele det smukke resonnement faller derved i fisk. Man er sannelig fristet til å si med Ibsen: "Naar udgangspunktet er galest, blir tidt resultatet originalest."

Det samme kan sies om herr Hoffstads kritikk av Det positive pengesystem. Det fremgår nemlig av denne såvel som av hans artikkel "På fruktene skal treet kjennes" i Ny Økonomi for mai 1943, som av hans øvrige skriverier at han ikke har oppfattet den nye tids bærende økonomiske ideer. Han lever fremdeles høit på sin barnelærdom i sosialøkonomi, og makter ikke å frigjøre sig fra de tilvante vrangforestillinger som er bygget op ved hjelp av den kapitalistiske dogmelære og propaganda.

Herr Hoffstad vover nemlig å påstå at sosialøkonomene forlengst har nedkjempet det teoretiske grunnlag som Hitler og Feder har bygget hele den nasjonal-sosialistiske økonomiske nyordning på: rentens totale avskaffelse. Inntil det fra offisielt tysk hold erklæres at programmet av 24. februar 1920 er forandret, står dette program ved makt og er ikke gjenstand for noen diskusjon. -

Det er selvsagt ikke greit å skulle gi en utredning av Det positive pengesystem, når man i den grad har misopfattet ett av hovedpunktene, nemlig det at utstedelsen av penger knyttes direkte til vareproduksjonen. Herr Hoffstad synes å tro at det alltid skal ligge deponert som sikkerhet en varemengde som svarer til den sirkulerende seddelmasse plus folkets netto tilgodehavender i Samfundsbanken, tilsammen et beløp på mange milliarder. Hvis punktet var uklart for ham, burde han søkt opplysning om det før han kritiserte.

Deponering betyr her at Forsyningscentralen gir kvittering til bedriftene for de ferdig produserte varer som ønskes stillet til centralens disposisjon. Mot innlevering av slike kvitteringer til Samfundsbanken, får bedriftene utbetalt eller godskrevet varepar-

ienes salgsverdi. Når så Forsyningscentralen etterhvert selger varene gjennom de vanlige kanaler - men uten fortjeneste for sig - kommer pengene inn igjen. All administrasjon betales av Samfundsbanken. Så lenge produksjonen er for liten til å dekke behovet, må rasjonering oprettholdes, men det utdeles straks gjennom Samfundsbanken kjøpekraft nok til å gjøre rasjoneringskortene effektive for alle. Etterhvert som det produseres nok av de forskjellige vareslag, opheves rasjoneringen og utdelingen av kjøpekraft over kontiene i Samfundsbanken økes slik at det alltid blir minst like stor kjøpekraft som det forefinnes varer. Når enhver alltid kan dekke sitt behov, og samfundet dessuten vil ligge med lager av alle holdbare vareslag, vil neppe noen i lengden bry sig om å kjøpe mer enn de har bruk for.

Når arbeidskraften blir rasjonelt utnyttet og alle tekniske hjelpemidler tatt i bruk, vil antagelig ca. halvparten av landets arbeidskraft være mer enn tilstrekkelig til å dekke behovet for forbruksvarer, inklusive den varemengde som må produseres for eksport til betaling av import og gammel gjeld til utlandet. Den annen halvpart av arbeidskraften, minus den del som kreves til samfundets administrasjon, blir å anvende til bygning av boliger, lagre, veger, jernbaner, kraftverk o.s.v.

Under avsnittet om renten sier herr Hoffstad at vi ikke "innlater oss på noen diskusjon av renteproblemet som sådant". Det har ikke vært stor anledning til noen diskusjon omkring systemet, dessverre. Forøvrig har det liten interesse å diskutere de forskjellige sider av renteproblemet når vi går til fullstendig avskaffelse av renten. Selv sier han imidlertid at "sosialøkonomene er enno ikke kommet til full klarhet over renteproblemet", men allikevel fremholder han litt tidligere at "oppfatningen av renten som kapitalistisk profitt forlengst må sies å være nedkjempet av den sosialøkonomiske forskning."

I Gottfried Feders økonomiske verk, som er grunnlaget for den nasjonal-sosialistiske økonomilære, sies det klart og tydelig at det ikke er rentens höide, men renten som sådan som må bekjempes. § 11 er bygget på Feders teori. Med renteslaveri menes derfor ikke overrente i forhold til gjeldende rentenivå, men det å måtte arbeide for - slave for - å betale renter i det hele tatt. Når det i § 11 dessuten heter at alle inntekter som ikke er basert på virkelig arbeide skal bort, så betyr dette at man ikke skal ha inntekter av penger, likegyldig om disse er arvet eller spart op ved at man har arbeidet mer enn nødvendig for å dekke det daglige behov. Ingen skal kunne hste en større eller mindre del av andres arbeide ved å ta renter av penger - byttemidler.

Det er en almindelig feil å forveksle avgift for bruk av for eks. en hest med renter av penger. Den som eier hesten utfører et arbeide. Han må holde stall til den, stelle og fore den. Leieren som kanskje bare har bruk for hest to uker vår og höst må betale en rimelig sum for selv å slippe dette arbeid året rundt. Har leiere bruk for hest mesteparten av året, kan han få rentefritt lån av Samfundsbanken til kjøp av hest. Samfundet er interessert i å yte slikt lån, for derved økes landets produksjon. Man må være opmerksom på at naturen yngler, men det kreves et visst arbeide for å fremme og passe naturens egen avkasting. Dette arbeide betales. Pengesedler kan ikke yngle. De er bare byttemidler, som

ikke skal ha verdi i sig selv, og som derfor ikke må forrentes. - En gårdeier skal selvsagt ha avgift av leieboerne for bruk av leilighetene. Denne avgift blir riktignok meget lav i forhold til det vi er vant til, for huseieren betaler selv ikke renter og skal ikke ha noen avkastning av de egne midler som er investert i huset. Derimot skal hans selvfølgerlig ha en godtgjørelse for det arbeide han utfører som gårdeier.

Under det kapitalistiske system er teorien om renten som avsningsgodtgjørelse forståelig, vel å merke så lenge det er mangel på nutidsgoder. Da kan det også være berettiget å opmuntre til sparing, nemlig av nutidsgoder, for å få fler fremtidsgoder. Men når vi er kommet derhen - under normale forhold - at en stor del av arbeidskraften overhodet ikke kan utnyttes og man sogar må ødelegge nutidsgoder for at produksjonen skal bli lønnsom, da virker det sannelig ulogisk å påstå at næringslivet er avhengig av opsparing.

Om renten som risikopremie har herr Hoffstad ofte nok uttalt at den ikke engang dekker risikoen. Det stemmer sikkert for rentenyttere flest, for det er som regel storkapitalen som drar avgårde med profitten. Men det er forpliktelsen til å betale renter som har skapt risikoen. For eks. må bankene løpe en risiko for ved utlån å få høyere rente enn de selv har forpliktet sig til å betale for innskudd. Når renten faller bort, blir det ingen risiko. Det blir ikke mulig å tape penger hverken på eiendommer, verdipapirer eller bankinnskudd. Tilgodehavender i Samfundsbanken er sikret ved at det alltid vil foreligge nok forbruksvarer til rikelig å dekke behovet.

Den nuværende differentiering i renten efter likviditetsmomentet skyldes pengesystemets økonomiske lover. Når det alltid blir nok byttemidler, er det likegyldig om man ønsker å disponere sitt tilgodehavende om kort eller lang tid.

Når man idag låner penger, er det riktig nok i håpet om derved å kunne sikre sig en høyere arbeidsinntekt og opnå økonomiske fordeler. Men under Det positive pengesystem er samfundet interessert i størst mulig produksjon og stiller derfor penger til disposisjon for alt samfundsnyttig arbeide. Det er arbeidskraften som er det primære og pengene det sekundære. Idag er det omvendt.

Under Det positive pengesystem dekkes utgiftene til samfundets administrasjon direkte av produksjonen. Det er selvsagt den som bærer utgiftene idag også, bare at man går veien om pengene som nødvendiggjør et komplisert og arbeidsslukende regnesystem.

Herr Hoffstad tror at man må legge på vareprisene for å dekke utgiftene. Dette viser igjen at han ikke har oppfattet stort av det han kritiserer. Høyere pris betyr bare mindre kjøpekraft. Samfundsbanken utsteder byttemidler - som ikke koster samfundet noe fordi de ikke skal forrentes - til å lønne dem som er optatt i administrasjon, slik at disse kan skaffe sig sin andel av den felles produksjon. Og denne blir stor nok, for det blir ikke lenger tale om kunstig å holde produksjonen nede, hverken ved at endel av arbeidskraften går ledig eller ved at produksjonen blir ulønnsom på grunn av for liten kjøpekraft hos flertallet av folket.

Selv den dårligst stillede i samfundet vil få dekket alle rimelige behov, og samfundet vil efter systemets plan gi en barnerik famil.

like meget å leve av pr. hode som en liten familie. Enhver samfundsborger, fattig eller rik, ung eller gammel, frisk eller syk, får nemlig innfridd sitt rettmessige krav på sin andel av landets goder. - Hittil har øket produksjonsevne ført til stadig høiere skatter, mens Det positive pengesystem vil opheve skattene og dele utbytte istedet.

I sine sluttbemerkninger spør herr Hoffstad om vi skal drive dumping på utlandet. Nei, vi skal bytte til oss de varer vi ønsker å importere og eventuelt skaffe oss tilgodehavender i utlandet i den utstrekning andre land ønsker å kjøpe våre varer utover vårt eget importbehov. Slike tilgodehavender nyttes til studieophold for vår ungdom og til reiser og ferier. - Det er sannsynlig at vårt prisnivå vil bli vesentlig høiere enn før, men det spiller ingen rolle. Den mengde fisk, treforedlingsprodukter og andre varer som overstiger det innenlandske behov overtas av eksport - og importcentralen mot anvisning på Samfundsbanken. Med disse varer bytter vi til oss det vi selv trenger fra utlandet, og disse importvarer selges av centralen gjennom de vanlige kanaler til priser som passer for vårt prisnivå. Trenger vi stor import, må vi avse øket arbeidskraft til produksjon for eksport.

At hus, fabrikker, utbyggede fosser, dyrket jord o.s.v. er resultat av tidligere generasjoners arbeide er riktig. Men for hvert dagsverk nedlagt i disse verdier, stiger den sum som samfundet må forrente. Skapende arbeide omgjøres takket være systemet til gjeld. Det hjelper lite at det den ene borger skylder, har den annen til gode. Gjelden skal dog forrentes. Da måtte det jo også være likegyldig hvor stor gjeld staten hadde til sine borgere, men det er det dog ikke. Jo større gjeld og rentebyrde, dess høiere skatter og dess vanskeligere arbeidsforhold for all næringsvirksomhet.

Det nytter ikke å kritisere Det positive pengesystem uten at man også evner å komme bort fra den tilvante tenkning i penger og tall. Det er i varer man må tenke. Det er varer vi lever av, ikke penger, og det pengesystem vi skal benytte, må være slik at det både fremmer størst mulig produksjon og makter fordelingen av denne, uansett hvor stor den blir.

Et sikkert materielt grunnlag er en ufravikelig betingelse for et blomstrende ånds- og kulturliv.

Når vi nasjonal-sosialister sier at vi er gått til kamp mot kapitalismen, så mener vi ikke til kamp mot et udirigert system og for et dirigert system som er like kapitalistisk fordi om det er lagt i en viss tvangstrøie. Vår kamp gjelder kapitalismen som sådan, fordi den er et utbytningssystem og ikke kan funksjonere uten knapphet. Derfor kan kapitalismen heller ikke tilpasses i en verden hvor fordelingen er det største problem. Lapping på et ubrukelig system fører ikke varig frem. Vi må ha et nytt system som er i pakt med natur- og livslovene.

Hvad tror man forøvrig Adolf Hitler mente når han i sin nylige proklamasjon til det tyske folk erklærte at efter krigen skal det nasjonal-sosialistiske program gjennomføres uavkortet?

Oslo, ultimo mai 1943.

Hans Gude.